

Catalunya Artística

ANY II.—BARCELONA, 28 NOVEMBRE 1901.

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 77.

15 céntims.

JOAN MARAGALL

Gent notable de Catalunya

JOAN MARAGALL.

Tots els que's preocupan pe'l moviment intel·lectual coneixen y admiran á n'en Maragall com á sacerdot de la bellesa sublim, al que s'enlayra per sobre de las petitesas de la vida y sap encarnar en estrofas arrodonidas y brillants las visions més serenas y avassalladoras.

Ell, ell solament es el que ha portat el ressó del cant del Art y la Bellesa á n'els encongits cervells dels llegidors del *Brusi* y á n'aquellas raquiticas conciencias esdernegadas per las estrevadas del materialisme esparverador que aclofa las alas dels que arrencarian molt amunt el vol. Benehida sia la tasca per ell duta á terme á n'aquella casa ahont per espay de tants anys han fet florir la gent del dia (mellor de la nit), que sols senten bategar son cor á las monstruosas profanacions del Art que sublima totas las ánimas.

Las filigranas poéticas d'en Maragall quedaran eternament com pera ornar las colossals creacions dels genis de nostra Catalunya. Volém dir que després de assolida la cima de las concepcions y ben assaboridas, dels Verdaguer y Guimerá, els suaus perfums de las *Visions* y *Cants* del delicat poeta, afalagarán de grat els polsos dels que cercan consol en la poesia.

Afegim al talent é inspiració que l'enlayran, un tracte dols y afable, y doblement se'ns agantarà la figura d'aquest poeta marvellós.

Alegria de Pascua.

(FRAGMENT)

I

¡Quín bell clar de lluna
tota aquesta nit:
L'ayre inmóvil, com de plata
encanta el jardí florit.

En l'ayre cristallí, crida
una veu de joia vera:
La nit de Pascua florida
es una nit de cantera.

II

Al matí sortia
tot adelerat
per dir l'alegria
que la nit m'ha dat.

Al peu de la porta
he vist un fil d'or:
¡«Alegria de Pascua»!
m'ha dit el cor.

J. MARAGALL.

El Guarda-úsas

De molt temps que'l coneixia y may l'havia trobat tan pesarós com aquell capvespre; els seus ulls reflectavan una tristesa velada y el seu silenci una reflexió intima escorcolladora.

Sonhort arresserat als vermellors catúfols de la linia, oferia un cop d'ull d'abandono; las verdas tomaqueras del Juliol passat, despenjantse de las tendas, senyalavan sa impotencia, la xardor que las corsecava, y las faixas de cols crescudas ab la sahó de las frescas plujas d'entrada d'estiu, tenian las fullas arrugadas, ab cercles de malura, presentant com á fruyt uns cuants espigots morenos, recremats de sol, tan forts com una estella.

—¿Qué no'l cuydeu?—vaig preguntar al guarda, senyalantli aquell quadrat de terra aspre y asedagada.—Sembla que no tingui amo, ¡quina sequedat, Ventura!... goytéu quín herbám s'hi ha aixecat; com hi deuen botar las llagostas!...

—Encara hi botaran més cuán el gram se'l menji de marge á marge, que, prou arribará aquest dia—respongué el guarda, escanyant un renech, tot afegint:—No'm farà gota de mal véurel ple de boll. ¡Oh Joan! la meva filla malalta

FIGURA PERA UN CARTELL. (APUNTACIÓ DE RAMÓN CASAS.)

vull retornar; tot aixó, que dintre val al costat de la seva salut.

Y esperonat tal vegada per una idea desconsoladora, clogué religiosament els llavis, entrebant-se altra vegada a'n aquella reflexió íntima, escorcolladora.

—¿Y qué diuen els metjes de la vostra filla?— vaig preguntar-li ab interès, trencant el silenci que s'havia apoderat de nosaltres.

—¡Els metjes!... Prou diuen que'n sortirà. Per lo que toca a mi, ni grat sento de las sevas

esperansas, ne faig el mateix cas que si'm diguessin que té un peu al cementiri...

—¿Teniu motius per ésser tan desconfiat?

—¿Si'n tinch?...

Y per un rato silenci; el guarda, cercant canyotas y pallissola per encendre'l fòch que escalfaria son sopar, y jo, impressionat per las sevas idees, contemplantlo atentament, tot pensant entre mi: ¡Ets ben desgraciat!

L'hora no podia ser més quieta; l'ayre ni tenia forsa per moure las flors grogas dels funolls

dels marges vermellosos y tebions; per tot una pau inmensa. serena com el cel.

—Ja aneu á sopar?—vaig preguntar-li, passada una bella estona.

—Desseguít, si ningú'm mana lo contrari. Passa á las set el correu, y vull estar llest.

Y entafurantse en la barraca, sorti al moment ab una olleta negrosa entre mans, deixantla al calor de las fumosas flamaradas del foch.

—Yara digueume, Joan,—exclamá en un transport de sentiment—¿no es un desterro la vida que porto, no es un desterro viure en aquest recó solitari ahont no hi arriuan las alegrías del poble, sempre veyent lo mateix, aquestas vinyas... aquestos turons... ¡vint anys la mateixa vida!...

—Si, Ventura, si que ho té d'ésser—vaig atrevirme á exclamar en una onada de tristesa cor-prenedora.—No faria per mi aquesta vida

Y no volguent ab mas paraulas engroixir la infelicitat del pobre guarda, vaig despedirmen fredament, topant altra vegada ab aquell quadrat de terra aspre, de verdura corsecada y vermel·lós per la claror del foch.

* * *

Vuyt dias després vaig tornarhi... y aquell hort seguia sech, desordenat, ple de boll. Cada vegada que passava un tren, algún qu'altre to-maquet groch de maluria se despenjava de la rapa cayent encara vert. No hi havia pas donat cap cop de mà en Ventura!...

Eran las nou del mati y encara no havia vist el sol. Un cel aygualit allà'l lluny semblava tocar la plana verda, velada lleugerament per la boyra; y el llevant prenent forsa passava talladis, fresch.

De bon tros lluny que'l guarda'm vegi. Cuan-tas novas me donaria á conéixer. Potser tota la tristesa d'aquella tarde avuy seria alegria. Mes valdria que fos aixis. Fora una ingratitude del cel arrencarli aquella vida. Morir la Rosons, seria coronar d'espinas aquella testa blanca; Deu no ho permetria...

¡Si anés per mal, quin martiri més crudel pe'l pobre guarda!

Al arriuarhi, vaig preguntar tot seguit:

—¿Cóm segueix la vostra filla? Ja va per bé, no?

—No pas gota, Joan; avuy com ahir, ben mala... ¡no'n sortirà la pobra, no!... Ahir vam canviar de metje, sab?...

—¿Qué'n diu aquest?

—Que si... ¡qué vol que diga! lo mateix que l'altre; moltes esperansas... diuen pe'l poble qu'es molt entès, però no hi crech jo ab tanta sabiesa.

—No tots son iguals...

—No n'hi há cap que'l puga mirar ab bons ulls; cuan els veig entrar en una casa, cregui que'm ve una tristesa... Desgraciats! penso entre mi, no us ha vingut á veure mala plaga... Si, si, Joan, per mi es la naturalesa de la persona qui lluyta ab la mort... es cosa vista pe'ls meus ulls, que un malalt fort, d'ánima de roure, se n'escapa, y el xuclat, l'abatut, no'n surt pas, Joan; ja veuréu com será aixis ab la noya.

—Y á la vostra dona ¿qué li sembla?

—Ella? tan convensuda de la veritat com jo. Som dos que'ns aconsolém enganyantnos. ¡Prou la dona ja per ben perduda!

—Y avuy ¿cóm l'havéu deixada?...

—Avuy, cóm li deixada!... nom'ho preguntéu, Joan. Avuy, diu!... ¡Llamp de Deu! Avuy!...

Y aixugantse 'ls ulls plorosos, s'entafurá dintre la barraca terrosa, imposantme'l seu estat, silenci.

Cuan era més fort, un crit tremolós de ¡pare! desfet al peu mateix dels marges de la barraca arrivá á nosaltres, sobressaltantme. Era tanta la nerviositat d'en Ventura, que no ho va reparar. Avisat, abandoná la barraca per descobrir d'a hont havia nascut la veu. Desseguít va sapiguerho. Un nen, un de sos fills, trencá el seu pas exclamant, tremolós de llabis:—¡Ha mort la noya!... Ha mort y la mare es fora! Baixéu vos!—

Els ulls d'en Ventura llampegaren lluminosa-ment y esclatant en sos llavis un renech ferés-tech, fugi ab son fill vinyas á través com una sombra.

En aquells moments el dia frisava per alsar-se, desfentse per las boyras la claror d'un raig de sol.

LEOPOLD NEGRE.

* * *

¡Sempre dius que soch un àngell
No ho soch pas un àngel, no,
que se m'han cremat las alas
en el foch del teu amor.

X. ZENGOTITA BAYONA.

UN DELS DIBUIXOS POPULARS D'EN RAMÓN CASAS.

Las aurenetas

...Aquella nit, contra la costum, el salonet blau va convertir-se en sala de tertulias. Semblava que 'ls terturlians tinguessen ganas de passar la vetlla, ja murmurant, ja recordant antigallas y fets d'èpocas passadas.

Invitat a parlar en Lluís, xicot de totas prendas y d'agradable conversa, va comensar aixis lo qu'ell ne deya *cuento*, però que á mi va semblarme historia...

—Entrava l'hivern sense passar targeta, ab son séquit de plujas y neus. La vila de A..., enclotada entre cimats nevats, era potser la que més sentia la vinguda del nou hoste. Estavam á las darrerias del any, y per aquella època, els negocis del pare'm dugueren á la citada vila, y aclaparat per las molestias del viatge, vareig posar á casa d'uns amichs de ma familia. Era un

matrimoni pacifich que no tenia altre goig que las entremaliaduras de la *Teté*, una aixerida mosseta, més garlayre que un canari y més trescadora que l'argent-viu, que sempre puja y baixa.

Era l'alegria d'aquell trosset de cel que per descuyt deixá Deu en la terra.

La casa hont vivian y ahont m'hostatjava jo, era de sa propietat. Blanca com una tofa de neu y voltada d'una esplendidesa d'enredaderas que enamorava, era la realisació d'un somni que afalago anys há. Jo alli hi hauria passat la vida.

Y ara que us he mitj esbossat els personatjes y l'escena, vos parlaré del *drama*... No, dich mal! Del idili que acabá fent la meua felicitat.

Com vos he dit, l'estiu marxava, y ab ell fugian las aurenetas y voleyavan las fullas dels arbres, retuts per la tardor... Jo, cada tarde, pujava á la terrassa del senzill hotelet y m'extasiava admirant la posta del sol, qu'en llenguas

de foch se fonia entre una vessant de las montanyas vehinas.

Una d'aquestas tardes havia plogut fort y'ls alats exércits d'aurenetas que emigravan corrian esma-perduts axoplugantse sota'ls arbres...

Una aureneta, enganyada per la transparència del cristall d'una vidriera que dava al menjador de la casa, va entrar dintre'l salonet y seguí son vol fins á la finestra que venia al davant y que tancada herméticament evitava la corrent del ayre. L'animalet, enganyat per la visual que oferia el vidre, pegá de cap contra la vidriera y atontit pe'l cop, plegá sas alas y caygué pesadament á terra. Jo que ho havia vist tot desde la terrassa, vaig recullir á la esmortuhida aureneta que tremolava damunt mon pit hont l'havia posada pera reanimarla. Content per la presa que á la casualitat devia, vaig anar immediatament á ferne obsequi á la *Teté*, qui segurament m'ho agraïria ab una d'aquellas miradas que m'arriaván al cor.

Vareig baixar al jardí hont estava la xamosa nena. Distret trepitjava las artísticas voltas del deliciós *parterre*, cuan va cridar-me l'atenció un llastimós piupiuheig... Era que aprop meu venia l'aureneta-masclé... Al mateix temps me semblá que la captiva's reviscolava... Ja tenia'l propòsit fet de donarli la llibertat cuan la dolsa veuheta de la *Teté* va ferme oblidar tan hermosa ideya. Venia á oferirme un ramellet de rosas... Y jo, avans d'acceptarlo, vareig posar en sas mans l'aixerida aureneta, contantli ensemps tots els detalls de la captura.

Mentres jo parlava, á la nena li espurnejavan els ulls, y al acabar ella obri las manetas y l'aureneta volá cel amunt, cel amunt, juntantse ab el masclé que'm seguia piupiuhejant.

Y lleugera com una dayna la *Teté* fugí de mi, desfullant el pomellet de rosas y murmurant:

—¡Mal cor! ¡Mal cor!

Inconscientment vareig corre darrera d'ella y vaig demanarli perdó y... d'aquell dia ensá, beneheixo á l'aureneta esma-perduda.

La nena s'ha fet dona y avuy... ¡avuy es la meva esposa! La muller més digne.—

Els presents aplaudiren á'n en Lluís, mentres una de las hermosas tertulianas se tapava la cara avergonyida.

LLUÍS ALMERICH.

El cant de la Poesía. (1)

«Jo soch—diu la Poesía—la filla de Minerva,
de Minerva y d'Apol.
Jo tinch el Cel per Patria, á Venus per amiga,
per rey al bell Amor.
Avuy, donchs, que en mon trono s'acobra la fillada
que m'estima de cor,
m'aixeco ab altivesa pera cantar joyosa...
¡Qué m'escolti tothóm!

(1). Premiada en el Certamen Literari de Sans en 1894.

Mil llavis ab cinisme han dit que morta soch,
que al món ja no existeixo més que en els cervells
[folls.

Cobrint-me d'amargura fins negan mon valor,
cuan jo de tots els pobles soch lábaro y conhort.
¡Escéptichs de la gloria, creyents de tot lo xorch,
deixebles del gran vici, apóstatas de tot,
jo alento y existeixo, jo sempre soch qui soch,
jo dono vida als pobles, jo encara regno al món.

Jo visch dintre del ánima y en el raser dels cors,
al ventijol que besa els petals de la flor,
en els cabells sedosos de verges del amor,
en els colors del Iris y en el capvespre ombrós,
en la familia honrada de todas las regions,
al bri modest de l'herba, en el lluhir del sol,
en l'infernal tempesta y en el fullám del bosc
cuan el somou la brisa ab ritmes de petons:
als llavis d'una dona, en el palau sumptuós,
en la cabanya rónega, d'un monastir al hort,
en el xiprer que'l vetlla, en la frescal cansó
de típicas tonadas d'honrats treballadors.

Jo soch en el niu tebi que l'aureneta, ab goig,
ha fet en la teulada del miser casalot;
jo soch en las entranyas del rocater més fort
y al vent de tardania y á l'hivernal fredor.
Jo soch en la gropada del núvol tempestuós
y en l'ona que's doblega del ample mar al fons;
jo visch entre las runas y en el torrent frisós
y beso colls de fadas, y al foch-follet hi soch,
y en la sideral volta, y al bech del rossinyol,
y al peu de la masía, y á l'era, y als rostolls,
y volo envers la guerra y canto els sagrats llors.

Jo soch vora la tomba del cementiri ombrós,
y al crit d'independencia que vibra en tot el món,
y en nostra barretina, y en nostres goigs millors,
y en nostres balls de festa y en nostras ilusions.

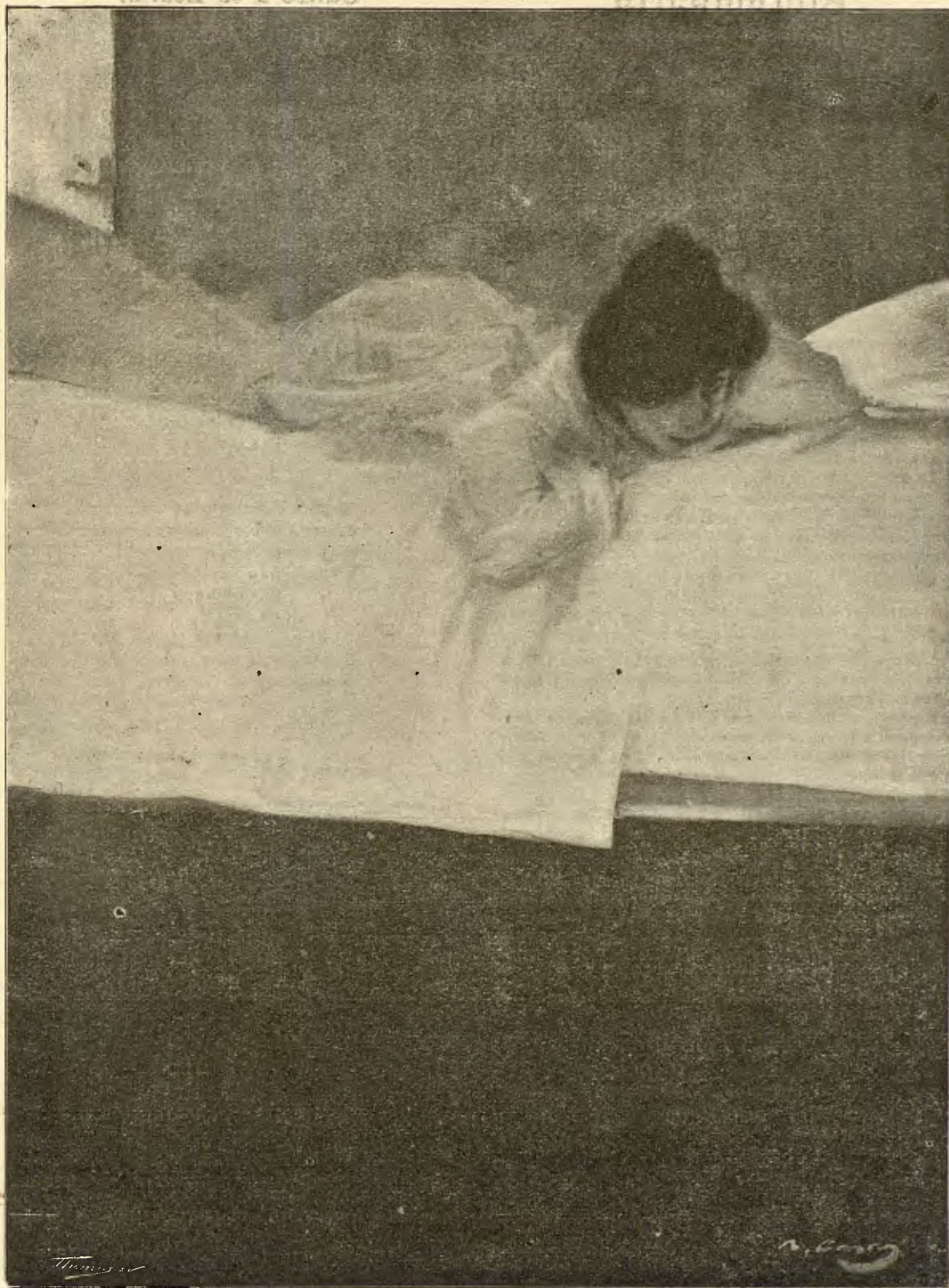
Jo visch entre la industria, ciencias, arts, amor,
palestras, avinensas y guerras, pau, horrors,
plahers, miserias, honra, negruras y color,
barallas y cridorias, y penas y cansons...

Jo soch al raig de lluna, en l'aua y en el sol,
y en mitj de las celístias y en la suau claror
del brill de las estrellas, y en la gentil cansó
qu'enlayra ab goig la mare cuan bressa als infants.

Jo habito en el riu fondo, y al llavi tremolós
de monja presonera que diu una oració.
Jo soch en tota festa, jo regno dintre'l mon,
y en tot han de trobar-me porque jo soch per tot...

Y calla la Poesía, la filla de Minerva,
de Minerva y d'Apol,
la que té'l Cel per Patria, á Venus per amiga,
per rey al bell Amor.
Y calla; y en son trono, joiosa sa fillada
hi va á deixar el cor,
y ab cada filagarsa s'escampa desseguida
pe'ls ámbits de la Terra un món de Trovadors.

J. AYNÉ RABELL.

LA MANDROSA, PER RAMÓN CASAS.

Bibliografia.

LLIBRES Y PERIÓDICHS REBUTS EN AQUESTA REDACCIÓ.

EL CAPVESPRE DELS DEUS.—Ricart Wagner.—Tercera jornada de la Tetralogia «L'Anell del Nibelung».—Traducció catalana de *Geroni Zanné* y *Antoni Ribera*.

Esmeradament impresa en l'acreditadíssim establiment d'en Fidel Giró, ha sigut oferta al públic aquesta traducció fidelment portada a terme per la naixent y ja important «Associació Wagneriana» d'aquesta capital.

L'obra's ven á 2 pessetas l'exemplar, que conté més de 100 planas.

LAS DIABÓLICAS.—Per *J. Barbey d'Aurevilly*, traducció al castellá de *M. Graells*.

La casa editorial senyors Lezcano y C.^a, d'aquesta ciutat, acaba de publicar en dos tomos elegantment impresos, una colecció de bonicas novelas ab el títol de *Las diabólicas*, que per la bellesa del llenguatge, la complicació d'animes que en ellas s'hi estudian y lo interessant dels assumptos en que s'analisan algunas naturalesas femeninas, resultan totas ellas forsa agradables.

La casa Lezcano mereix un elogi per son afany de complaure als entusiastas d'aquest género d'obras, que son molts, oferintlos hi en castellá lo més important de la literatura estrangera, cuan no edita produccions originals d'escriptors espanyols.

L'obra que'ns ocupa costa dugas pessetas.

LOS LADRONES DEL GRAN MUNDO.—Per *Ponson du Terrail*

L'incansable editor Maucci ha publicat els tomos IV y V d'aquesta interessant obra: *El sacrificio de Juana y Mouseline la Vengadora*.

Esperém ab interés els tomos VI y VII, últims de la extraordinaria y suggestiva colecció del popular novelista francès, que suposém ostentarán el bon gust tipogràfic á que'ns té acostumats la casa Maucci.

LA MONJA DE CRACOVIA.—Novela d'assumpto alemany arreglada per *August Riera*.

Editat també per la casa Maucci ha sortit aquest llibre d'un interés dramàtic de primera forsa, assumpto inspirat en un succés que cridà l'atenció dels periódichs de Polonia rusa y d'Alemanya, y del que l'arreglador n'ha sapigut treuer el profit necessari pera interessar als ficionats al género epissódich.

Aquesta obra's ven al preu d'una pesseta l'exemplar.

LO COMTE L'ARNAU.—Cansó XVI del «Cansoner Popular», quina publicació va adquirint de dia en dia més importancia.

Aquesta cansó conté doble número de planas, quatre d'ellas atapahidas de curiosas notas explicativas de la popular llegenda catalana, y's ven al preu de 15 cèntims.

PERIÓDICHS NOUS:

España Productora.—Revista quincenal literaria. — Número primer que acaba de véurer la llum pública á Madrid.

Conté algunes seccions curiosas.

Auba.—Revista mensual d'Arts y Lletres.—Barcelona.

Ha aparegut el primer número d'aquesta Revista que conté 16 planas de text bastant escullit, figuranthi firmas ben estimables de poetes y prosistas de la terra.

Gustosos establím el cambi ab las novas publicacions.

ARXIVER.

Cansó á la Lluna.

L'AVI.

Per sobre'l bell Puigmal
tot just la lluna s'alsa:
Puigmal, lo bell Puigmal
entre sas neus la guarda.

ELS INFANTS.

La lluna blanca...

L'AVI.

Vosaltres, els infants,
canteuli una complanta
á la vella del cel
que'l blanch Puigmal amaga.

ELS INFANTS.

La lluna blanca...

L'AVI.

Es filla de las neus
y més qu'ellas es casta,
encar ho es més que'l cel,
ni'l sol may l'ha tocada!

ELS INFANTS.

La lluna blanca...

L'AVI.

No més el bell Puigmal
dintre son cor la guarda,
dintre son cor de vell
fet de la neu més blanca.

ELS INFANTS.

La lluna santa!

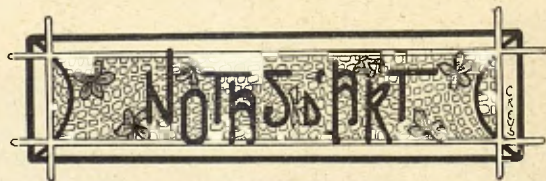
L'AVI.

Fa vía per l'espai
suspirant y enlayrantse.

TOTS.

La lluna... la lluna blanca.

JOAN OLLER Y RABASSA.

SALÓ PARÉS

Derrera de las notables Exposicions d'en Mir y d'en Barrau, hi hem vist una eterogenia colecció de pinturas de diferentes firmas, de las que, ben pocas han sobressortit pera meréixer la distinció d'ésser particularment esmentadas.

Unicament eran recomanables, y encara ab alguna reserva, un *Estudi de dona*, d'en Feliu de Lemos, y un *Cuadret de montanya*, d'en Baixeras.

L'original del senyor Feliu, té una vritat bastant lluminosa; la pose d'aquella dona, de linias suaus y delicadas, la trobém ab un naturalisme ben apreciable, lo mateix que la nuesa de sas carns, exuberants de realitat. Una de las particularitats distintivas d'aqueixa obra, es sa vivor de matissos, fins al extrém de que, en alguns detalls, la trobém massa pujada, per exemple (en las sedas de la vestidura) á las que hi há comunicat un encarcament marcadíssim, que no reconeix cap altra causa que la intensa fortalesa dels clars y obscurs de las ombres. Lástima que en aqueixa obra s'hi vegi l'influencia d'un artista ben conegut! Aixó'ns priva d'aplaudirlo ab l'entussiasme ab que ho hauríam fet á

presentarnos una nota de las cualitats d'aquella y més absolutament seva.

El *Cuadro de montanya*, d'en Baixeras, hem de confessar que no'ns ha causat la impressió tonda qu'altras vegades hem sentit al posar els ulls en obras del mateix mestre. No hi trobem la espontaneïtat y sentiment á que'ns té acostumats. Es una obra que la creyem poch sentida y sumament fantasiosa; hi manca la grandiositat que requereix un assumpto tan poètic com un *idili blanch entre cel y terra*. Aixó no es obstacle de que, alguns detalls resultin ensopegats del tot, si bé podríam citarlos com á escepció dintre'l conjunt de l'obra.

La setmana vinenta ens ocuparem de las Exposicions Junyer y Vidal y Brunet ab el deteniment que's mereixin abduas.—N.

En el local del *Somatent* tingué lloch el prop passat dissapte'l concert de la Escola Jordiana «Orfeo Canigó». Ple-na de gom á gom la sala d'actes donava bo de véuer l'esclat de vida y amor á Catalunya que hi surava. Entre las pessas que's cantaren ab regular afinació y gust, mereixen menció especial: *Montanyas regaladas* (estreno) d'una melangia corpenedora, y *L'Emigrant* qu'es la que fa lluhir á la Escola Jordiana. El mestre Lapeyra devia sofrir de debó ab la xerradissa que s'observava mentres s'executavan las pessas. ¿Cuán acabarà aquest vici castella? ¿Per qué hi aném als concerts? Ja es hora que posém seny.

Al final se cantaren *Els Segadors* entre un bativull de xardorosos aplausos y viscas á Catalunya.

Mentres el públich esperava la repetició de *Montanyas regaladas*, que fou la regina del concert y que cantá ab moltíssima netetat el *choro*, ens sorí ab un'altra. Es á dir que cuan es hora de repetir no repeteixen, y en cambi cuan s'ho val, ens ho quedan á deure.

La cansó xina que s'estrená no siguié lo que'ns creyam.

LICEU

EL CREPÚSCOL DELS DEUS.—*Escenografia.*

El *Crepúscol* qu'acatém de véuer en el Liceu, no es tal cosa, y si'ns agrades agafarho pe'l cantó que crema, podríam dir, ab molta de rahó, qu'es una injuria á Wagner y fins una blasfemia artística.

Aquell ditxo castella *entre totes la matorn y ella soia se morí*, ve que ni fet d'encàrrech pera ésser aplicat en el present cas. En efecte, tots els que hi han intervingut han fet lo que'ls ha semblat bé, y ni un d'ells ha demostrat haver-se fet càrrech complet de lo concebut per Wagner. Sols hem de fer una escepció á favor del Mestre Fischer, é qui, no obstant, forsats per nostra imparcialitat, havém de donarli son tant de culpa, que també li alcansa, si bé conscientment per part d'ell. Per lo demés, la Junta de propietaris, empressari, escenógrafos, cantants, director d'escena, electricista, coristas, saxes, etc., etc..., tots hi han contribuït, y s'hi han lluhit de debó.

Y ara preguntém nosaltres: ¿Aquets son els resultats d'haver-se enviat delegats especials á las representacions de Bayreuth? ¿Aixís es com s'interpretan las páginas sublimes

de Wagner? ¿Aqueixa es la manera de posar en escena una obra de tan colossal importancia?

La part de públich que no coneguí, encara que sigui superficialment, aqueixa grandiosa concepció, junt ab la part ja de sí refractaria al Art wagneriá qu'hagin anat á véuer el *Crepúscol*, creyentse assaborirlo refinadament, podrán dir ab rahó abrumadora: ¿Aixó es Wagner?, y al mateix temps farán una mueca, que retratará ben gráficamente son pensament.

Farém nostra crítica per parts y anirém millor.

PART ESCENOGRÁFICA.—No hi há una sola decoració qu'interpreti ab verdadera propietat la idea del poema, no obstant havém de reconéixer que las del prólech y segón acte, á pesar dels detalls equivocats, son las que valen més.

Farém notar aqueixas equivocacions segons sa influencia en la representació de las escenas; baix aquest concepte no tenim res que dir de la del prólech.

La del primer acte, ó sigui la que representa l'interior de la casa de «Gounther», es rutinaria; en ella el pintor no hi ha posat sinó murs y columnas sense cap detall que li imprimeixi caràcter, resultant freda, desprovista d'art y falta de grandiositat; aquets detalls els dispensém, mes n'hi há un de gros que influheix directa y notablement á perjudicar la escena dramática, com ja dirém després, ó siga en la escena final del *Crepúscol*.

La del segón acte, qu'es, d'entre totes, la qu'está millor, també está equivocada, puig en lloch d'haverhi els varis camins que crusan l'escenari d'esquerra á dreta, enfilantse roca amunt, hi trobém sols una escala que ni la de la cascada del Parch; per aquesta causa, els homes, al entrar en escena, en comptes de ferho ben escampats y venint de totes direccions, han de ferho, per la falta d'aquets camins practicables, acoblats y sense la naturalitat y vida que requereix. També s'han de véuer, á dalt del rocám, escalonadas y distingintse de las rocas, tres grans pedras dedicadas als sacrificis; va semblarnos veuren alguna, mes si hi son, verdaderament se confonen ab la roca.

Aquesta decoració y la del primer acte's donan cops-de-puny: demostremho.

La del primer acte representa l'interior de la casa de «Gounther», y en ella hi veyém al riu que passa arrán del porxo, tant es aixís, que «Siegfried», cuan desembarca, pot tenir sens esforços un peu en la barca y l'altre á dins la casa; donchs bé, en la del segón acte, que representa la part d'enfora de la mateixa casa, hi veyém al riu que passa tres horas lluny d'ella.

La culpa la té la decoració del primer acte, ahont el riu no ha de passar arrán ni cosa que s'hi sembli; ja dirém després lo que influheix en el drama escénicament.

La decoració del primer cuadro del acte tercer es també deficient.

Ha de representar una floresta, ó un reconet d'aquellas soletats paradisiacas de las riberas del Rhin. El riu corra en el fondo al peu d'una espadada y elevada roca. Com á lloch selvatge, han d'haverhi verdissas y rocams escampats arru, y'l conjunt del cuadro ha de possehir quelcóm de vida y alegría; com á complement de la pobresa de concepció, hi falta un tros d'altombra pintada pera poguer donarli atractiu y veritat, puig ab la tusta despullada de las taulas se li nota un to fret, tétich y penós en extrém, trayent al pahissatge que representa tota qualitat de bellesa. Está concebuda pe'l moment solemne de la marxa ténébre, mes no per la escena, ja de si alegroya y riallera, de las Filles del Rhin y «Siegfried».

La falta d'aquets detalls influeixen també molt en la representació, puig si hi haguessen rocas y pedras escampadas per la escena no s'assentarian «Gounther», «Siegfried» y «Hagen» en una mena de cosa que en forma d'otomana hi ha posat l'escenógrafo, seguint totalment al contrari de lo que mana Wagner, resultant d'aquí, que'l grupo que forman els actors, es molt convencional y ab gens de natura

litat ni realitat, ja que «Siegfried» ha de restar assegut demunt d'una pedra entremitj de «Gounther» y «Hagen», que junt ab tots els altres han d'estar mitj ajeguts per terra al voltant del héroe que seu, dominantlos á tots mentres els explica sa historia.

L'últim cuadro no pot haver sigut més péssimament presentat.

Ara hem de fer notar la grossa equivocació de la decoració del primer acte, que com ja deixém dit, hi passa el riu arrán del porxo.

Al escenógrafo li ha dat la gana de suprimir la plassa ó espay lliure que ha d'haverhi entre la casa y'l riu. Aixó influeix directament en la representació, ja que tal com está concebuda la decoració, no hi há lloch disponible ahont poguer aixecar la pira ó foguera fúnebre qu'ha de consumir el cadavre de «Siegfried», que necessàriament ara ha d'aixecarse casi en l'interior del palau, per no poguerho fer dins de l'aygua. Respecte á la manera d'aixecar aquesta foguera, ja está ben prevista en el poema de Wagner, mes no obstant s'ha cregut convenient prescindirne per complert. Wagner diu que'ls homens portarán feixos de llenya, fentne un munt devant de la casa, y las donas anirán posanthi al dessobre, flors y fullatje; donchs en el Liceu tot al contrari: els homes forman un grupo al peu d'una de las columnas, y cuan s'enretiran, apareix, com per art de encantament, no un munt de llenya, sinó una cosa que sembla un tros de paret. Aquest detall sembla res y es molt important, ja que fa que tota la part restant de la escena resulti monótona, puig els homes y donas, entre quins hi hauria moviment y vida si's fessin las cosas tal com s'han de fer, ara han de estar quiets y enrampats, sense bellugarse gens ni mica y sempre ab sa posició favorita, ben arreglarats, com si haguessin de passar llista.

La escena que clou el *Crepúscol*, no pot ésser més xavacana de lo qu'es. En ella s'ha prescindit de tot lo bo pera posarhi lo més rutinari; podrá ésser molt bona si's vol per un bail d'aparato com «Flama» ó «Excelsior», més may podrá servir, y es de tot punt inacceptable, per final de la grandiosa y sublim concepció de Wagner.

En el moment en que la toguera s'apaga (qu'ha d'ésser instantáneament) ha d'aixecarse gran fumera, qu'ompli tot el fons del escenari, el Rhin ha de sortir de mare, fins arribar á las cendras de «Siegfried» y «Brunhilda», y nadant han d'acostarshi las tres «Nixes» pera recullir l'anell; «Hagen», que va espant tot lo que fan ellas, aixís que veu que agafen l'anell, ha de llensar casco, llansa y escut y, com un toll s'ha de tirar al aygua cridant estentóreament *¡Deixeu l'anell!* y ellas han d'agafarlo y arrossegarlo cap al abim.

¿Per qué no s'ha fet tot aixó? Donchs per falsetat en el decorat y combinació escénica; y de tal manera es falsa la decoració, qu'es impossible en absolut ni provar de fer semblants cosas, puig nosaltres ens preguntém ¿si las *Nixes* provessin de nadar entre mitj d'aquells corròns cuberts de cotó fluix, y «Hagen» se tirés de cap á aquella aygua tan poch aygualida, qué'ls passaria? Que's contesti el públich mateix á aqueixa pregunta.

¿Y l'incendi del Walhalla, ahont es? En lloch.

A la plasticitat del grandió cuadro del enderrocament del palau diví, se li han tret totas las cualitats trágicas que posseheix; y per si encara no n'hi havia prou, el pintor ens hi ha posat una roca al mitj del riu, que creyém que no ho haurá trobat escrit en cap llibre, que la tal roca hagi de serhi, però per la nostra part perdonémli, puig si no hi hagués la roca ¿ahont posaria las fillas del Rhin?

Per acabar, preguntarem solsament: ¿D'ahont han tret l'anell las *Nixes*? puig aquest deu ésser encara entre mitj de las cendras de «Siegfried» y «Brunhilda», y després ¿cap ahont va á parar l'aygua que á grans onadas y ab furiosa corrent va en direcció al espectador?

L'escenógrafo ha anat á buscar un efecte apoteósich gran, excels y brillant... A LA INVERSA.

Encara'n parlarem més d'altras deficiencias y de la execució.

JOSEPH BARBERÁ.

CATALÁ.—ROMEA

¿Qué's proposaren els autors de la comedia dramática *Elena* al escriure aquesta obra? ¿Interessar al públich ab una faula que tendint á la moral anés de dret al cor del espectador? Donchs lo primer, ó siga suscitar l'interés, ho han lograt; lo según no; y'n's explicarem.

Apart de certas in experiencies escénicas l'obra está bastant ben construhida; s'esmuny suaument per un cami planer, sense entrebanchs difícils de saltar, empró en el final, com si fos un vianant que trobés un roch molt gros, l'obra fa una tentina y cau, però cau sense necessitat, perquè'l vianant (l'argument) podia donar un tom per darrera del roch y d'aquesta manera evitaria l'entrebanch. Dihém aixó perquè al protagonista *Jordi* y á la protagonista *Elena* no'ls hi seria gayre difícil lograr el mateix fi per distint sistema; pe'l sistema més planer—que ja han dut á la práctica molts aymants contrariats—y pe'l que hi surt beneficiosa la moral. Naturalment que'l medi no hauria satisfet tant al element jove esbojarrat que prefereix aquell arranch d'amor lliure á un rahonat segrestament per part d'en *Jordi*, quin acte, que la llei ampara sempre, hauria pogut donar millor acabament á la comedia.

Que'l cami es planer y real no hi há que dubtarho; la societat n'está plena d'aquets cassos; y en l'obra produhiria iguals fins; mes, que un arranch aixís d'en *Jordi* hauria donat peu als autors á confeccionar una escena de lluhiment entre'l promés, el pare de la *Elena* y la *Elena* mateixa, escena que també hauria entrat en el gros públich; y els d'adalt entussiasmantse per la vigorositat ab que una escena aixís hauria pogut ésser vestida, y els d'abaix aplaudint la natural y moralisadora solució.

Aixó no vol dir que l'obra en conjunt no's fasse recomanable; al contrari. *Elena* té escenas ben tractadas, el diálech es bastant cuydat y alguns dels tipos viuen, com per exemple els que ab molta naturalitat representaren la senyora Monner y el senyor Manso. També *Don Magí* es de carn y ossos, aixís com el de la protagonista'l trobém un xich esfumat sense la consistencia dels que acabém d'esmentar.

L'obra va ésser aplaudida la nit del seu estreno, tant per l'assumpto en general simpátich, com per la bona interpretació que hi dongueren els actors, especialment els que havém mentat y las senyoras Delhóm, senyoreta Jarque, l'Enrich Borrás, en Martí, en Virgili y en Santolaria.

NOVEDATS

El dijous passat s'estrená *El apóstol blanco*, drama en quatre actes y catorze cuadros, original de don Ramón Pomés, y subratllem lo de original per quant se'ns ha fet observar que l'obra té molta analogia ab *Les mauvais bergers*, drama d'Octavi Mirbeau, estrenat per la Sarah Bernhardt en el teatro de la Renaixensa de París l'any 1897.

Ho sentim en l'ànima, però es precis confessarho: sigué un fracàs llastimós.

L'autor s'ha embolicat en un problema social. Per aixó's necessitan ideas grans, y un temperament artístich de primera forsa; cosas que mancan per compler en l'obra.

En l'esperit de la multitud hi há algún toch ben observat, com es que'ls minaires s'entussiasmin ab las paraules del darrer que'ls hi parla, ja sia l'*apóstol* aconsellant serenitat y bondat, ja *Petro* empenyentlos radicalment al extermini.

Es l'única nota que podém aplaudir del drama: tot lo demés ho trobém pobre, migradíssim.

El públich va rebre l'obra ab fredor y mostrars de desagradó.

S'haurá convenut el senyor Pomés—que desde *La Vanguardia* tantas críticas enérgicas y duras ha fet sobre las obras de molts autors—que es molta veritat aquell refrá d'algun apóstol més afortunat que'l seu: *Una cosa es predicar y otra dar trigo*.

Y acabém per aconsellar á *La Vanguardia* qu'estimi un xich més als seus llegidors.

En la edició del dematí del divendres, al parlar de l'estreno, ne diu una pila de coses que... vaja, posan en ridícol al seu company de Redacció.

La sinceritat! La sinceritat, apreciat colega! Vosté precisament té fama de ésser un periódich serió y no deu dir cap mentidota.

En el desempeñyo hi van fer tot lo que sapigueren la senyora Mena y el senyor Piera.

R. S. S.

TEATRO NUEVO

S'ha estrenat en aquest teatro el melodrama en quatre actes *Marta Roger*, original dels senyors Urgell y Mundet Alvarez.

L'obra, dintre son género, resulta ben accep'table. Es interessant, y está portada ab trassa, sense arriar may á escenas extremadas, á voltas tan aplandidas pe'l gros públich; ab tot, no pert may son carácter melodramátich.

Si consideressim l'obra acte per acte, no dubtariam en senyalar el según com el mellor, més ben arrodonit y que pren més relleu; no obstant, el públich el va rébrer més fredament que'ls altres.

Nosaltres creyém que *Marta Roger*, pera ésser rebut ab entussiasme pe'l públich, es un melodrama massa poch fort (com diuen aquells que buscan ésser espantats ó espahordits en el teatro) creyém qu'encara es d'assumpto massa poch embolicat ó complicat, massa poch inverossimil (?), en una paraula, massa bó. Al gros públich, *Marta Roger* l'entreté però no arriba á posarli's cabells de punta ó á sorpéndrel ab la inverossimilitut menys esperada; y'l gros públich vol aixó: sorpresas que'l despertin y escenas fortas que'l punxin.

Felicitém als autors y especialment al senyor Urgell, donchs creyém es qui ha tingut més part en la composició de l'obra; el felicitém per certa pulcritut ó prudencia que's nota en alguns passatjes qu'haurían pogut resultar fortas; el felicitém perque aquest sant temor, aquesta santa prudencia de fer un esperpento, manifesta una vegada més el verdader temperament d'artista del gran pintor y aplaudit autor de *Lluny dels ulls y aprop del cor*.

Balada.

Era á posta de sol y feya fret,
feya un fret que glassava
en una habitació en la que un baylet
per moments expirava.

La mare, boja, pe'l dolor rendida,
en va plorava fort
y deya aixís: ¿Pera qué vull la vida
si'l meu infant es mort?

Extenent son mantell ple de negrura
s'apropava la nit,
y de la mare'l cor, sols l'amargura
el deixava ferit.

Al jorn següent torna á brillar l'aubada
y l'aucell pren el vol.
¡Peró al cor de la mare aclaparada
no hi brilla més el sol!

F. OLIVES SIMÓ.

Nostres folletins.

Ab el present número repartim el plech
14 de 8 planas del poema

CANIGÓ

una de las obras més genials del gran poeta
MOSSÉN JACINTO VERDAGUER, quina primera
edició catalana està agotada.

També repartim ab el número d'avuy, el plech
14 de la bonica novela-epistolar

L' APOSTOL

original d'en Manel Folch y Torres, premiada
en el primer Certamen de CATALUNYA ARTÍSTICA
celebrat enguany.

SUSCRIPCIÓ PÚBLICA

destinada á aumentar els ingresos pera'l Monument á FREDERICH SOLER, quals donatius no podran excedir de una pesseta, al objecte de donar á la suscripció carácter popular.

De las cantidades recaudadas se'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*.

Suma anterior: 33 ptas.

Don Joan Casellas Cals, 0'50 ptas.—Total,
33'50 pessetas.

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTÍSTICA.

Com havíam promés temps passat, comensarém á publicar desde'l número vinent, baix l'epígraf de *Lleuger repás de Literatura y Arts portuguesas contemporanias*, una interessant colecció d'articles biográfichs en els que's donarán á conèixer als literats y artistas de més talla de Portugal. Aquest curiosíssim treball es degut al estudi de nostre intelligent corresponsal literari en aquella nació, l'Ignasi de L. Ribera y Rovira.

Per aquest fet pot deduirse que cuan se tracta d'arts y lletres no som exclusivistas ni professém aquella teoria absoluta que distingeix á molts, de que lo millor sols existeix á casa nostra. No, nosaltres després de fer degut honor als mérits de nostres artistas y literats, també'ns plau senyalar els graus de cultura d'altres pobles; y aquesta llibertat de miras es la que'ns ha mogut á publicar las curiosas notas dels homes notables portugueses ab el mateix gust ab que ho farém un altre día dels homes d'un altre país, sempre

ab l'afany de donar á conèixer lo que en arts y lletres estrangeras s'ignora en aquesta terra hont res deu ignorarse.

El «Centro editorial Hispano-Americano» de Madrit, ens notifica que dintr de poch comensará á publicar una colecció de volums literaris, d'arts y de ciencias, en quina biblioteca hi colaborarán en Valera, en Pereda, en Núñez de Arce, el pare Coloma, en Valbuena y molts altres literats de ferma reputació dintre de las lletres espanyolas.

Veurém ab gust l'aparició d'aquestas obras, que en tomos de més de 100 planas en octau menor, apareixerán mensualment al preu de tres rals l'exemplar.

En el vinent número contestaré per medi de la *Correspondencia literaria* el sens fi de remesas d'originals que tenim rebuts, lo que no hem fet més haviat á causa d'havernos hagut d'ocupar d'una manera extensiva de «El crepuscol dels Deus» obra de transcendencia que, com haurán pogut véurer nostres estimats col·laboradors, ens ha absorbit bona part del text del periódich.

La Empresa de CATALUNYA ARTÍSTICA, á primers de Janer vinent, ab motiu d'entrar el periódich en el tercer any de sa publicació, té'l propòsit d'introduhir alguna millora que segurament será agradable pera tots els aymants de las arts y las lletres de Catalunya.

Aixís mateix la Direcció del periódich té molt adelantats els treballs preliminars pera la confecció del cartell-convocatoria del según Certamen literari-musical convocat per la Revista y quina festa s'efectuará en la mateixa fetxa en que tingué lloch el primer Certamen. Al efecte, s'han rebut ofertas d'alguns premis consistents en obras d'art de notables caps de brot catalans, y en l'actualitat se fan las gestions necessarias pera'l nombrament d'un Jurat de bona reputació tant per la part literaria com per l'artística.

Per més que'l conflicte universitari hage passat—ó al menys aparentment ho sembli—lo que desitjaríam, no deixarém de fer constar la indignació que sentirem al enterarnos de que un brétol pertanyent qui sap á quina rassa, havia llensat el crit de *¡Muera Catalunya!*

Siga que siga el nyébit indíone que á casa nostra s'atreveix á insultar tant baixament á la terra que sens dubte li apaga la gana, desd'aquestas columnas li llensém al rostre la escupinada més despreciable. Que consti.

Aixís com no som partidaris de que's cridi *¡Morí Espanya!* per alló de que visca tothóm, tampoch podem consentir que un sér innoble vinga á ferirnos ab moris á la nostra mare Patria, que Patria nostra es Catalunya, pesí á qui pesi.

CATALUNYA ARTISTICA se ven á París, Boulevard Montmartre, Kiosque núm. 50, de Mme. Scheneider.

ENTRETENIMENTS

Una advertencia á temps.

XARADA

Se fa saber á tothóm
que *hu-dos* la llengua espanyola
y que dins la seva patria
sent... calor y fret á l'hora,
que no's preocupi gens
de lo que diuhen certs homes
ab sos discursos ardents;
que aixó del *total*, es cosa,
segons jo comprench, que no
te de darnos pa... ni coca.
Deixeus de assumptos *hu-dugas*
ters-cuart-cinch y poseu tota
vostra atenció (y vostres cuartos)
á la gran *rijada* próxima
que per'xó *sis* dono pressa
aquí á férvosen memoria.
Res hi fa que no pogueu
cuart-hu totas las carns vostras
y perfums de *tersa-cuarta*
no poguéu portar á sobre;
si una pesseta teniu
(dat cas de que siga bona)
compreuse una apuntació
ó un taló ó cualsevol cosa
que interressi á la gran rifa
de Nadal, que ja s'acosta.
Doneulos greix als *d'allá*,
atipeulos que son pobres:
á veure si l'any vinent
comprent *dos pega* vostra
en lloch de comprar bitllets
compraréu... un'altra cosa.

J. STARAMSA.

*
*
*

Solució al del número passat

Xarada: *Dra-má-ti-ca*.

F. Giró, impressor.—Carrer de Valencia, 311, Barcelona.

CATALUNYA ARTISTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

12 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 4 de novela ilustrada.

8 de folletí literari. — Grabats y dibuixos de notables artistes.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims.